

CERAMICA GREACĂ DE UZ COMUN DIN AȘEZAREA DE LA ALBEȘTI (JUD. CONSTANȚA): CĂNILE

Livia BUZOIANU,
Maria BĂRBULESCU

Ceramica de uz comun, lucrată la roată, descoperită în așezarea de epocă elenistică de la Albești, include între alte categorii de materiale¹ și un mare număr de *căni*. După amfore și vasele de tip *lekythoi*² cănile sunt categoria cea mai bine reprezentată cantitativ. Destinate produselor lichide, ele sunt incluse de Edwards în categoria desemnată prin sintagma *pouring vessels*, iar de Rotroff, 1997 prin *vessels for pouring and dipping*. Numărul suficient de mare de exemplare descoperite la Albești ne permite o grupare a lor în mai multe tipuri, în funcție de detaliile de formă ale corpului și gâtului vaselor.

I. Căni cu corp globular și gât cilindric drept.

Tipul se caracterizează prin dimensiuni echilibrate, modulul vaselor variind între 0,74 și 0,85. Cele două elemente de identificare a tipului – gâtul și corpul vasului –, sunt bine individualizate, limita dintre ele fiind marcată de o *linie în relief*. Toarta, arcuită în unghi drept, se prinde pe gâtul vasului (mai jos de nivelul marginii superioare) și pe umăr. La niciunul dintre exemplare nu s-a păstrat buza; după profilul gâtului, aceasta era probabil tăiată drept sau rulată la exterior. Tipul reprezintă continuarea formelor de căni cu gât înalt înregistrate de Sparkes – Talcott, cat. 1612-1622, pl. 73 și fig. 14, databile de la începutul sec. V până spre 350-320 a. Chr. Recunoscut ca foarte răspândit, în epoca elenistică acest tip este prezent la Albești prin două variante:

a) varianta înaltă a vaselor lucrate dintr-o argilă gălbuie-compactă. Trăsătura distinctivă a exemplarului de la Albești (inv. 21447) o reprezintă toarta în torsură (*rope handle*) și decorul pictat constând din benzi circulare, de grosimi inegale, de culoare roșie-brună, dispuse în zona diametrului maxim.

Profilul globular al pansei și decorul în benzi le recunoaștem la Thompson, A 37 (*oinochoe*), vas prezent și la Rotroff, 1997, cat. 493 și datat cca. 300 a. Chr.³

¹ Vezi L. Buzoianu, M. Bărbulescu, *Pontica* 35-36 (2002-2003), p. 61-77 și n. 1 și 2.

² Eadem, *Pontica* 37-38 (2004-2005), p. 145-167.

³ Vasul prezintă gură trilobată, toartă simplă, pornită din buză și gât cu profil concav.

Forme asemănătoare au fost găsite în depozite databile din al treilea sfert al sec. IV a. Chr. până în sec. III a. Chr. timpuriu⁴. Decorul în benzi este întâlnit și pe vase rhodiene din a doua jumătate a sec. IV – începutul sec. III a. Chr.⁵. Gâtul larg și profilul globular al corpului pledează pentru o datare a exemplarului de la Albești în sec. IV a. Chr., probabil în a doua parte sau spre sfârșitul secolului. Din aceeași variantă mai notăm un fragment din pansa unei căni, din argilă de culoare bej și bandă circulară de culoare brună (inv. 40144) ; diametrul păstrat al vasului (0,170 m) este apropiat ca valoare de diametrul vasului întreg. Piesa s-a aflat în SB, c. 8-9, cu o ștampilă thasiană Σκύμνος I (inv. 14397), datată cca. 286-274 a. Chr.

b) varianta a doua este reprezentată de un exemplar (inv. 21474) de dimensiuni mai mici, lucrat dintr-o argilă cenușie-deschisă, acoperită la exterior de vopsea neagră. Toarta lată, are o nervură mediană și o arcuire largă.

Forme apropiate recunoaștem în cănile de tip II de la Olbia, date la sfârșitul sec. IV – începutul sec. III a. Chr.⁶ și în cănile de tip III și IV de la Apollonia, date în a doua jumătate a sec. IV a. Chr.⁷. Notăm și vasul din Histria II, pl. 83, m. 5.2, aflat într-un complex datat la mijlocul sec. IV a. Chr.⁸. Trăsături distinctive ale exemplarului de la Albești sunt lipsa canelurilor pe gât și toarta care nu pornește de la buza vasului. Pentru contextul în care s-a aflat vasul de la Albești, vezi exemplarele de lekythoi inv. 21470, 21469, 21468 și unguentarium-ul inv. 21490 (toate databile prin ștampila producătorului rhodian Βοῖσκος) la începutul perioadei I b sau cca. 270 a. Chr.

II. Cană cu corp bitronconic și gât cu profil concav.

Recipientul se caracterizează prin dimensiuni mai mari (H = 0,30 m, d.m. = 0,225 m) (inv. 29738). Corpul, rotunjit pe linia diametrului maxim, are o pantă mai accentuată spre bază. Notăm mai multe șanțuiri la partea superioară a gâtului și la nivelul umărului ; toarta, lată, este prinsă mai jos de buză și pe umărul vasului ; piciorul, relativ înalt, are profil evazat.

Forma derivă din vasele Thompson, A 53 și B 39, cu gât cilindric înalt. Unele trăsături de descriere le recunoaștem în tipul III al cănilor olbiene din sec. IV-III a. Chr.⁹; tipul IX de la Apollonia, datat în a doua jumătate a sec. III – prima jumătate (sau începutul) sec. II a. Chr.¹⁰ ; ceramica elenistică de la Creta, într-un recipient datat în ultimul sfert sec. III a. Chr. – primul sfert sau începutul sec. II a. Chr.¹¹.

La Albești piesa s-a aflat împreună cu o ștampilă sinopeană, grupa V b (inv.

⁴ Rotroff, 1997, p. 127 și n. 33.

⁵ A. Giannikoure, V. Patziada, M. Philemonos, în B'Ellen.keram., pl. 88/α-β și text p. 174. Vasele, de forme diferite, sunt clasate aici în două categorii în funcție de forma torșii.

⁶ M. Parovici-Peșican, *Necropoli Olivii ellinisticeskogo vremeni*, p. 97-98 și fig. 87, în special vasul 8, considerat probabil cel mai timpuriu în grupă.

⁷ Ivanov, *Apollonia*, p. 161-163.

⁸ Vasul din *Histria II*, p. 231, m 5.2, de dimensiuni mai mari; tot din argilă cenușie, are exteriorul acoperit cu vopsea neagră-cenușie. Canelurile de pe gât îl apropie de tipul IV, Ivanov. Pentru alte analogii, vezi *Histria II*, loc. cit.

⁹ *Necropoli Olivii*, p. 98 și fig. 87/10 (corp însă mai rotunjit).

¹⁰ Ivanov, *Apollonia*, p. 167 și pl. 88, cat. 356.

¹¹ D. Chatze – Vallianou, în E'Ellen.keram., pl. 51/β-γ (MH 30475); vezi și text, p. 97 (exemplarul ilustrat în pl. 51: γ are însă linia gâtului mai suplă).

31554) și o alta de Cnidos (inv. 31675), ambele cu o datare în a doua jumătate a sec. III a. Chr.

III. Cană cu corp ovoidal și gât cilindric.

Tipul se caracterizează prin vase cu corp înalt, ovoidal, gât cilindric scurt, lărgit la partea inferioară, buză rulată la exterior, cu două caneluri fine la bază; toarta lată, ușor albiată, cu secțiune elipsoidală este arcuită în unghi drept și inserată pe gât și pe umărul vasului; talpă discoidală plată. Argila roz-gălbuiie sau cărămizie în miez, are angobă de nuanță mai deschisă (gălbuiie) la exterior; rare particule de mică.

Forme apropiate se cunosc la Olbia¹² și Pantikapaum¹³ și se încadrează în limitele secolelor IV-III a. Chr. Vasul din Histria II, p. 186-187, XXXIV, 4 și pl. 77, 92, datat între aceleași limite, are dimensiuni mai mici, iar linia corpului mai bombată¹⁴.

Din 5 exemplare catalogate la Albești, unul singur este întreg (inv. 39262); celelalte păstrează partea superioară a vasului, iar devierile de la tipul descris sunt ne semnificative; toarta mai mică și arcuire mai lină (la vasul inv. 40406), sau buza cu o profilatură mai pronunțată la exterior (la același vas). Trei dintre exemplare (inv. 39262, 39516 și 40178) provin din același context (SB, c. 27), bine datat prin ștampile amforice la mijlocul și al treilea sfert sec. III a. Chr. Posibil ca exemplarul inv. 40406 să fie mai timpuriu: el s-a aflat în SB, c. 18-28, în același context cu amfora heracleeană inv. 13916.

O variantă o reprezintă cana cu corp ovoidal, gât cilindric scurt, buza rulată la exterior și toartă lată prinsă sub buză și pe umărul vasului.

Forma s-a păstrat la Albești într-un exemplar fragmentar (inv. 40127), căruia îi recunoaștem derivarea din vasele Thompson A 52 și B 12¹⁵. O formă apropiată recunoaștem într-un vas din Mytilene¹⁶.

Piesa s-a aflat la Albești cu două ștampile de Heracleea Pontică, din grupa IV (inv. 40824; 40832) și cu o amforă de Sinope (inv. 32407).

IV. Cană cu corp globular și toartă supraînălțată.

Vasele se caracterizează prin formă puțin înaltă, bombată pe linia diametrului maxim; toartă supraînălțată cu secțiune elipsoidală; ambele puncte de inserție ale torții se află pe corp; gura circulară, tăiată drept sau rulată la exterior; talpa plată. Argilă de culoare închisă, cenușie; vopsea neagră mată la exterior.

Vasele reprezintă variante ale recipientului din Thompson, C 8 cu observația *tot de acolo* că în timp fundul a devenit plat, corpul relativ adânc, buza mai pronunțată, iar toarta înaltă, depășind linia buzei. Vasul din Corinth VII, 279 este tot o variantă, diferită de exemplarul nostru prin linia mai alungită a corpului („în

¹² *Nekropoli Olivii*, p. 98 și fig. 87/11.

¹³ I.T. Kruglikova, *MIA* 56 (1957), p. 123 și pl. 6/8 (tip IV).

¹⁴ Vasul se apropie ca formă și înălțime de cămile de tip III de la Elisavetovskoe; vezi Brashinskii, 1980, p. 71 și pl. XL, 9 (datarea pentru toate tipurile de cămile de la Elisavetovskoe: sec. IV – prima jumătate sec. III a. Chr.).

¹⁵ La vasele Thompson corpul este descris ca „zvelt”, buza rotunjită și fundul plat; ambele forme Thompson, spre deosebire de exemplarul Albești, au toarta supraînălțată.

¹⁶ A. Vordos, D. Tsardaka, K. Chatzedaniel, în *Δ'Ellen.keram.*, pl. 153/d.

formă de pară”) și forma torții. Forma cea mai apropiată (exceptând profilul torții și fundul) aflăm la Rotroff, 1997, cat. 528, categoria *round-mouth jug*, datată 250-200 a. Chr.

La Albești s-a aflat un vas întreg (inv. 31845 ; modul = 0,11) și un altul fragmentar (inv. 40150), ambele cu datare asigurată în sec. III a. Chr.¹⁷.

V. *Cană cu corp bitronconic și gât evazat.*

Vasele sunt relativ înalte, cu corp bitronconic; gât evazat, lărgit la partea superioară; picior inelar; toartă lată, prinsă jos pe linia diametrului maxim. Argila gălbuie prezintă incluziuni nisipoase; suprafața exterioară este acoperită cu angobă gălbuie. Modul vaselor: 0,67 – 0,74.

Forma, cu diametrul maxim situat la cca. 2/3 din înălțimea vasului, precede tipul clasic al cănilor cu pastilă pe toartă, datate în sec. II a. Chr. Formă mai apropiată exemplarelor de la Albești recunoaștem la M. Bucovală, *Necropole*, p. 23, MXI/b, în complex datat în sec. III a. Chr.; evoluția formei, *tot acolo*, p. 57/a și p. 77/c (ambele datate în sec. II a. Chr.); Histria II, p. 196 și pl. 98, XXXVII, 26 (către mijlocul sec. II a. Chr.). O cană cu pastilă și linie alungită a profilului, din tumulul 10 de la Cabyle¹⁸ a fost datată între sfârșitul sec. III – sfârșitul sec. II a. Chr. Pentru vasele de la Albești, linia frântă, bine pronunțată (și nu alungită) a profilului pledează pentru o datare în sec. III a. Chr. Datarea este asigurată și de contextul arheologic : notăm o șampilă sinopeană din grupa a IV a (inv. 21447) pentru cana inv. 29744 ; exemplarul inv. 21480 s-a aflat împreună cu alte vase uzuale și ștampile amforice în SA, c. 15.

VI. *Cană cu corp tronconic și gât cu profil concav.*

Este o variantă a vasului cu corp bitronconic și gât evazat. Spre deosebire de acest tip, noua formă are diametrul maxim situat mai sus, buza îngroșată și o canelură circulară („muchie”) sub buză.

Forma este apropiată cănilor tip III de la Olbia, datate în sec. IV-III a. Chr.¹⁹ și vasului din Histria II, p. 186, XXXIV, 4, pl. 77 și 92, din ultimul sfert sec. IV – prima jumătate sec. III a. Chr.²⁰ Spre deosebire de vasul histrian, cămile de la Albești au o valoare mai mică a modulului și o concavitate a gâtului mai pronunțată. O formă mai suplă, (cu gât cilindric și înalt) și valori mai mari ale dimensiunilor s-a aflat în Creta în context *post* 270-250 a. Chr. – până la sfârșitul sec. III/primul sfert sec. II a. Chr.²¹

Vasele de la Albești, le plasăm între exemplarul histrian și cel din insula Creta. Valoarea mai mică a modulului vasului de la Albești și concavitatea mai pronunțată a gâtului pledează pentru o datare ulterioară a vasului histrian.

Exemplarul inv. 2400 de la Albești s-a aflat în SB, c. 55 la adâncime mai mare (-0,72 m) față de ștampile sinopeene din grupa IV (inv. 38604) și V d (inv. 38605, 38606, aflate între -0,45 -0,50 m). Vasul inv. 40857 s-a aflat în martorul din SB,

¹⁷ Ambele s-au aflat cu ștampile heracleene din grupa IV (Ἀριστόβουλος pentru vasul inv. 31845 și Βάκχιος pentru exemplarul inv. 40150).

¹⁸ A. Bozkova, în Δ'Ellen.keram., p. 125 și pl. 92 b:3.

¹⁹ *Necropoli Olivii*, p. 98 și fig. 87/11.

²⁰ Vezi datarea, *Histria IV*, sub cat. 663.

²¹ D. Chatze – Vallianou, în E'Ellen.keram., p. 98 și pl. 51 γ (MH 30475), 52/30.

c. 18-28, la -0,80 m împreună cu o amforă fragmentară de Heraclea Pontică, din tipul I (inv. 13916). Formele par să precedă, de asemenea, cămile cu corp bitronconic și gât evazat.

VII. Cană cu corp tronconic.

Vasele sunt de dimensiuni relativ mici (H = 0,085 – 0,105; d. m. = 0,06 – 0,07); corp tronconic, gât cilindric evazat spre extremități; buză rulată la exterior; toartă arcuită, lată, ușor albiată, prinsă sub buză și pe linia diametrului maxim; talpa plată. Argilă gălbuie, omogenă, cu mica fină; exteriorul acoperit cu o angobă gălbuie.

O formă apropiată este încadrată în tipul IV la Kruglikova²² și datată la limita secolelor IV-III a. Chr.²³. Căni de tip asemănător sunt notate la Olbia în nivele de sec. III-II a. Chr., în așezarea de la Elisavetovskoe – dar nu mai târziu de sec. III a. Chr. -, și la Maritzyn, în sec. III-II a. Chr.²⁴.

O cană descoperită la Callatis, de dimensiuni mai mari și corp rotunjit a fost datată în sec. II a. Chr.²⁵.

Cele două exemplare descoperite la Albești, au modulul de 0,66 – 0,70. Ambele provin din complexe arheologice de sec. III a. Chr.; exemplarul inv. 29776, databil în a doua jumătate a sec. III a. Chr. (sau cca. 222-211 a. Chr.) s-a aflat cu trei ștampile sinopeene din grupa V d (astynom - Ἀπολλωνίδης Ποσειδωνίου). Exemplarul inv. 29781 - posibil ușor mai timpuriu după concavitățile mai puțin pronunțate a liniei gâtului și atașamentul superior al torții plasat imediat sub buză -, s-a aflat în SB, c. 31 cu mai multe materiale arheologice databile în limitele aceluiași secol²⁶.

VIII. Alia.

Includem aici exemplarele fragmentare, unele cu trăsături comune tipurilor deja identificate; starea fragmentară a pieselor nu ne permite însă o recunoaștere perfectă a tipului.

Avem în vedere 5 exemplare cărora le lipsește gâtul și toarta; corpul este tronconic, ușor carenat la 3 exemplare (inv. 21481, 21479, 31842) și globular (sferic) la altele două (21478 și 29750); piciorul este trapezoidal (inv. 21478, 21479, 29750) sau drept (inv. 21481, 31842); talpa plată. Argila este gălbuie cu mica fină la exemplarele cu corp rotunjit (21478, 29750) și brun-cărămizie, cu ingrediente nisipoase în rest.

Aparțin probabil tipurilor de căni cu corp bitronconic sau sferic și gât cilindric, marcat de o linie în relief sub buză. Evoluția tipurilor este asigurată de la mijlocul sau al treilea sfert al sec. IV a. Chr.²⁷ până către mijlocul sec. II

²² MIA, 56 (1957), p. 123 și fig. 6/7.

²³ Kruglikova, *loc. cit.*, n. 200; vas descoperit cu o monedă de Pantikapaeum, datată 330-315 a. Chr. Vasul ilustrat în fig. 6/7 are însă corpul rotunjit, picior inelar și toarta închisă aproape în unghi drept.

²⁴ Kruglikova, *op. cit.*, p. 123 cu n. 201, 202, 204.

²⁵ El. Bârlădeanu, Pontica, 13 (1980), p. 231 și pl. VI/1 (profilul corpului mai rotunjit).

²⁶ Cel mai târziu material databil din SB, c. 31 este o ștampilă sinopeană din grupa V c (inv. 21980, Ἀθήνιππος Μητροδώρου).

²⁷ Vezi *Histria II*, p. 179, II, 8 și pl. 90; p. 180, XXI, 6 și pl. 75; Bucovală, *Necropole*, p. 12/c.

a. Chr.²⁸. La Albești, datarea în sec. III a. Chr. este asigurată de ștampile sinopeene din grupa V c (inv. 38552) – pentru piesa inv. 21479 și V d – pentru exemplarul inv. 21478.

În limitele aceluiași secol, exemplarele inv. 21481 și 31842 par mai timpurii: ambele au picior cu profil cilindric (și nu evazat). Primul vas este mai apropiat ca formă de vasul de la Eretria dintr-un complex elenistic timpuriu – de la sfârșitul sec. IV – prima jumătate (primele 4 decenii) ale sec. III a. Chr.²⁹. Al doilea s-a aflat într-un carou (SA, c. 95) din care provine, (la -0,55 m), și o ștampilă sinopeană de grupa a IV a.

Notăm în continuare un exemplar fragmentar (inv. 39269) și torțile a două căni (inv. 40865, 40151), care par să aparțină tipului de vas cu corp rotunjit, gât cilindric și toartă lată, cu nervură mediană. Vasul păstrat fragmentar are ca trăsături distincte corpul bombat, cu profil concav spre bază și talpa plată. Exteriorul vaselor este acoperit cu firnis negru, în bună parte căzut (inv. 40865) sau vopsea neagră mată.

Forma derivă din *oinochoe*-le attice, cu corp ovoid și toartă cu secțiune triunghiulară, întâlnite la Thompson, A 36 și Histria IV, 512 (ultima datată în ultimul sfert al sec. IV a. Chr.). Variante cu corp sferic, gât cilindric și buza oblică în afară se cunosc la Bucovală, *Necropole*, p. 14/a, 21/a, 22/a și sunt datate la sfârșitul sec. IV – începutul sec. III a. Chr. Apropii ale formei întâlnim într-un vas de la Pantikapaeum, încadrat de Kruglikova în tipul V și datat tot la limita sec. IV-III a. Chr.³⁰.

Exemplare inv. 39269 și 40151 de la Albești s-au aflat în context arheologic cu ștampile sinopeene din grupele V c (38658 pentru piesa 40151) și V d (pentru inv. 39269).

Fragmentul inv. 40865 în care am putea recunoaște un produs attic are o datare mai timpurie, oricum anterioară ștampilelor sinopeene din grupa V b³¹.

Repartiția tipologică a exemplarelor prezentate are următoarea structură: 3 exemplare – tipurile I și VI; 6 exemplare – tipul III; câte două exemplare tipurile IV, V, VII; un exemplar tipul II. Cele mai numeroase sunt exemplarele de tip III, respectiv cănila cu corp ovoidal și gât cilindric.

Diferența tipologică nu înseamnă neaparat și o diferență cronologică. Piese se datează, în general, în limitele sec. III a. Chr. Este posibil ca vasele de tip I (cu corp globular și gât cilindric drept) să aibă o datare mai timpurie, în a doua parte sau spre sfârșitul sec. IV a. Chr. și începutul sec. III a. Chr. Formele cele mai târzii par să aparțină cănilor cu corp tronconic.

Aflarea în aceleași contexte a unor exemplare de tipologii diferite (I și V în SA, c. 15; III și VI în SB, c. 18-28) probează contemporaneitatea lor.

Majoritatea recipientelor se datează prin ștampile de Heracleea Pontică, grupa a IV-a, Thasos, din prima jumătate a sec. III a. Chr., Sinope grupele IV și mai ales V.

²⁸ El. Bârlădeanu, *Pontica 13* (1980), p. 231 și pl. VI, 2; V. Lungu, C. Chera, *Pontica 19* (1986), p. 103 și pl. IV/36.

²⁹ St. Schmid, în *E'Ellen.keram.*, pl. 185/40.

³⁰ MIA, 56 (1957), p. 123-124 și fig. 6/25. Autoarea atrage atenția asupra părții de jos a vasului (vezi p. 124), asemănătoare și exemplarului de la Albești.

³¹ Piesa s-a aflat în SB, c. 141, la -0,60 m, față de -0,45 m adâncime la care apar 4 ștampile sinopeene din grupa V b (inv. 31663, 31678, 31587, 31822).

TABEL I

Nr. crt.	Nr. inv.	H totală/păstrată	H gât	H toartă	D.m.	D. gât	D. gură	D bază	Modul (d.m: H)	Tip
1	21477	0,234	0,078	0,114	0,173	0,095	0,095	0,085	0,74	I
2	40144	-	-	-	0,170	-	-	-	-	I
3	21474	0,127	0,06	0,064	0,109	0,06	0,06	0,07	0,85	I
4	29738	0,30	0,104	0,112	0,225	0,09	0,115	0,11	0,75	II
5	39262	0,303	0,808	0,115	0,190	0,097	0,115	0,10	0,62	III
6	40128	0,105	0,048	0,068	0,125	-	-	-	-	III
7	40406	0,120	0,065	0,08	0,115	0,07	-	-	-	III
8	39516	0,20	0,112	-	0,20	0,109	0,12	-	-	III
9	40178	0,120	0,067	0,09	0,110	-	-	-	-	III
10	40127	0,130	-	0,081	-	-	-	-	-	III
11	31845	0,095	-	0,066	0,106	0,063	0,063	0,05	1,115	IV
12	40150	0,072	-	0,072	0,122	-	-	-	-	IV
13	29744	0,144	0,04	-	0,107	0,057	0,082	0,065	0,74	V
14	21480	0,228	0,04	-	0,153	0,072	0,115	0,085	0,67	V
15	2400	0,275	0,10	-	0,190	0,09	0,116	0,103	0,69	VI
16	2739	0,110	0,045	0,051	0,078	0,055	0,065	0,045	0,71	VI
17	40857	0,184	-	-	0,132	-	0,10	0,072	-	VI
18	29776	0,105	0,06	0,036	0,07	0,044	0,048	0,045	0,66	VII
19	29781	0,085	0,0135	0,026	0,06	0,046	0,041	0,04	0,70	VII
20	21481	0,132	-	-	0,131	0,075	-	0,075	-	alia
21	21479	0,129	-	-	0,119	0,06	-	0,053	-	alia
22	31842	0,220	-	-	0,183	0,104	-	0,104	-	alia
23	21478	0,120	-	-	0,120	0,065	-	0,07	-	alia
24	29750	0,135	-	-	0,162	-	-	0,089	-	alia
25	39269	0,07	-	-	0,067	-	-	0,036	-	alia
26	40865	0,140	-	0,115	0,110	-	-	-	-	alia
27	40151	-	-	0,074	-	-	-	-	-	alia

TABEL II

Nr. crt.	Loc de descoperire	Context	Nr. inv. (cană)	Tip	Planșă
1	-	<i>passim</i>	21477	I	I, III
2	SB, c. 8-9	- ștampilă Thasos (Σκύνμος I, cca. 286-274 a. Chr); - ștampilă Sinope, V c, astynom Θηρικλής Απολλωνίου	40144	I	I
3	SA, c. 15, -0,90 m	- ștampilă Rhodos, producător Βοϊσικος; - ștampilă Sinope, producător Πρωτος; - ștampilă Paros	21474	I	I, III
4	SB, c. 31, -0,35 m	- ștampilă Sinope, grupele V b și c (astynomii Αντίπατρος Νίκωνος și Αθηνιππος Μητροδώρου); - ștampile Cnidos; - recipiente de Sinope, Rhodos,	29738	II	I, III

		Cnidos și Cos			
5	SB, c. 27, -0,50, -0,70 m	- ștampile Heracleea Pontică, grupa IV (Ἀριστοκράτης și Νικόστρατος); - ștampile Rhodos, perioada II b (eponimi Πολυκράτης și Ξενοφάντος); - ștampile Rhodos, perioada I b și II (producători Εὐφρων și Κρέων); - ștampile Sinope, grupa V d (astynomi Ἀπολλωνίδης Ποσειδωνίου, Μικρίας Ἀρισταγόρου și Πρωταγόρας Κυνίσκου)	39262	III	I, III
6	SB, c. 18-28, -0,80 m	- amforă Heracleea Pontică (Pontica 20 (1987), cat. I, pl. 1/1, 6/1)	40128	III	I, III
7	SB, c. 17, -0,42 m	- ștampile* Heracleea Pontică, grupa IV; Thasos (Ἀριστοφῶν), Sinope, V b (astynom Ἰόβακχος Μολπλαγόρου)	40406	III	I, III
8	SB, c. 27, -0,50	- vezi mai sus, nr. 5	39516	III	I, III
9	SB, c. 26-27	- ștampile sinopeene, grupa V d (astynomi Ἀπολλωνίδης Ποσειδωνίου și Ἴρις Ἴστιαίου)	40178	III	I, III
10	SB, c. 35, -0,15 -0,60 m	- ștampile Heracleea Pontică, grupa IV; - ștampile Rhodos, sfârșitul perioadei I și perioada II (producători Παυσανίας II și Σάμος); - ștampile Sinope, grupa V d (astynomi Ἰκέσιος Ἀντιπάτρου, Ἰκέσιος Ἐτεονίκου, Πόσις Στρατονίκου)	40127	III	I, IV
11	SC, c. 61	- ștampilă Rhodos, perioada II (producător Μέντωρ); - ștampilă Sinope, grupa V d (astynomi Ἴρις Ἴστιαίου, Ἀπολλωνίδης Ποσειδωνίου, Μητροδόωρος Ἀθηνίττου)	31845	IV	I, IV
12	SB, c. 63-64	- ștampilă Heracleea Pontică, grupa IV (Βάκχιος)	40150	IV	I, IV
13	SA, c. 1, -1,05	- ștampilă Heracleea Pontică (nume prescurtat); - ștampilă Sinope, grupa IV (astynom Κορτίστραχος); - ștampilă Sinope, producător Κλεαίνετος Νουμηνίου	29744	V	I, IV
14	SA, c. 15	- vezi, mai sus, nr. 3	21480	V	I, IV
15	SB, c. 55, -0,72	- ștampile** Sinope, grupa IV (astynom Δημήτριος) și V d (astynom Ἀπολλωνίδης Ποσειδωνίου)	2400	VI	I, IV
16	SB, c. 37	- ștampilă thasiană (Κορτίνος); - ștampilă Rhodos, perioada II a (eponim Φιλωνίδας); - ștampilă Sinope, grupa V d (astynom Ἰλλος Φιλίσκου)	2739	VI	II

* Toate piesele din context SB, c. 17 s-au aflat între -0,60 -0,75 m.

** Vasul s-a aflat la o adâncime mai mare (-0,72 m) față de cea a ștampilelor (-0,45 - 0,50 m).

17	SB, c. 18-28, -0,80 m	- vezi mai sus, nr. 6	40857	VI	II
18	SC, c. 66-49, -0,35 m	- ștampile sinopeene, grupa V d (astynom Απολλωνίδης Ποσειδωνίου)	29776	VII	II, IV
19	SB, c. 31	- vezi mai sus, nr. 4	29781	VII	II
20	<i>passim</i>	–	21481	<i>alia</i>	II, IV
21	SB, c. 69, -0,60 m	- ștampilă sinopeană, grupa V c (astynom Ἰκέσιος Σμίου)	21479	<i>alia</i>	II, V
22	SA, c. 95, -0,30 m	- ștampilă sinopeană, grupa IV (la -0,55 m; astynom Καλλισθένης)	31842	<i>alia</i>	II, V
23	SB, c. 68, -0,60 m	- ștampilă sinopeană, grupa V d (Ἰκέσιος Ἐτεονίκου)	21478	<i>alia</i>	II, V
24	SB, c. 18-28, -0,80 m	- vezi mai sus, nr. 6	29750	<i>alia</i>	II, V
25	SB, c. 27, -0,50, -0,70 m	- vezi mai sus, nr. 5	39269	<i>alia</i>	II
26	SB, c. 141, -0,60 m	- ștampile sinopeene, grupa V b (astynomi Ζήνις Απολλοδώρου, Αντίπατρος Νίκωνος Πυθόχορητος Απολλωνίδου)*	40865	<i>alia</i>	II, V
27	SB, c. 13, -0,40 m	- ștampilă sinopeană, grupa V c (astynomi Βόρος Ζεύξιος); - ștampilă Rhodos, perioada II (producător Ξενότιμος)	40151	<i>alia</i>	II, V

LISTA PRESCURTĂRILOR

Brashinskii 1980 – I.B. Brashinskii, *Greceskii keramiceskii import na nijnem Donu v V- III vv. do n. e.*, Leningrad, 1980.

Bucovală, *Necropole* – M. Bucovală, *Necropole elenistice la Tomis*, Constanța, 1967.

Edwards (*Corinth VII*) – R.G. Edwards, *Corinth VII, III, Corinthian Hellenistic Pottery*, Princeton, New Jersey, 1975.

Ivanov, *Apollonia* – T. Ivanov, *Antična keramika ot nekropola na Apolonija*, in *Apolonija. Razbik'piti b nekropola na Apolonija prez 1947-1949 g.*, Sofia, 1963.

Rotroff, 1997 – S.I. Rotroff, *Hellenistic Pottery, Athenian and Imported Wheelmade Table Ware and Related Material*, The Athenian Agora XXIX, Princeton, New Jersey, 1997.

Sparkes-Talkott – B.A. Sparkes, L. Talcott, *Black and Plain Pottery. Agora XII*, Princeton, 1970.

Thompson – H.A. Thompson, *Two Centuries of Hellenistic Pottery, Hesperia*, 3, 1934.

Histria II – P. Alexandrescu, *Necropola tumulară. Săpături 1955-1961*, în *Histria II*, București, 1966.

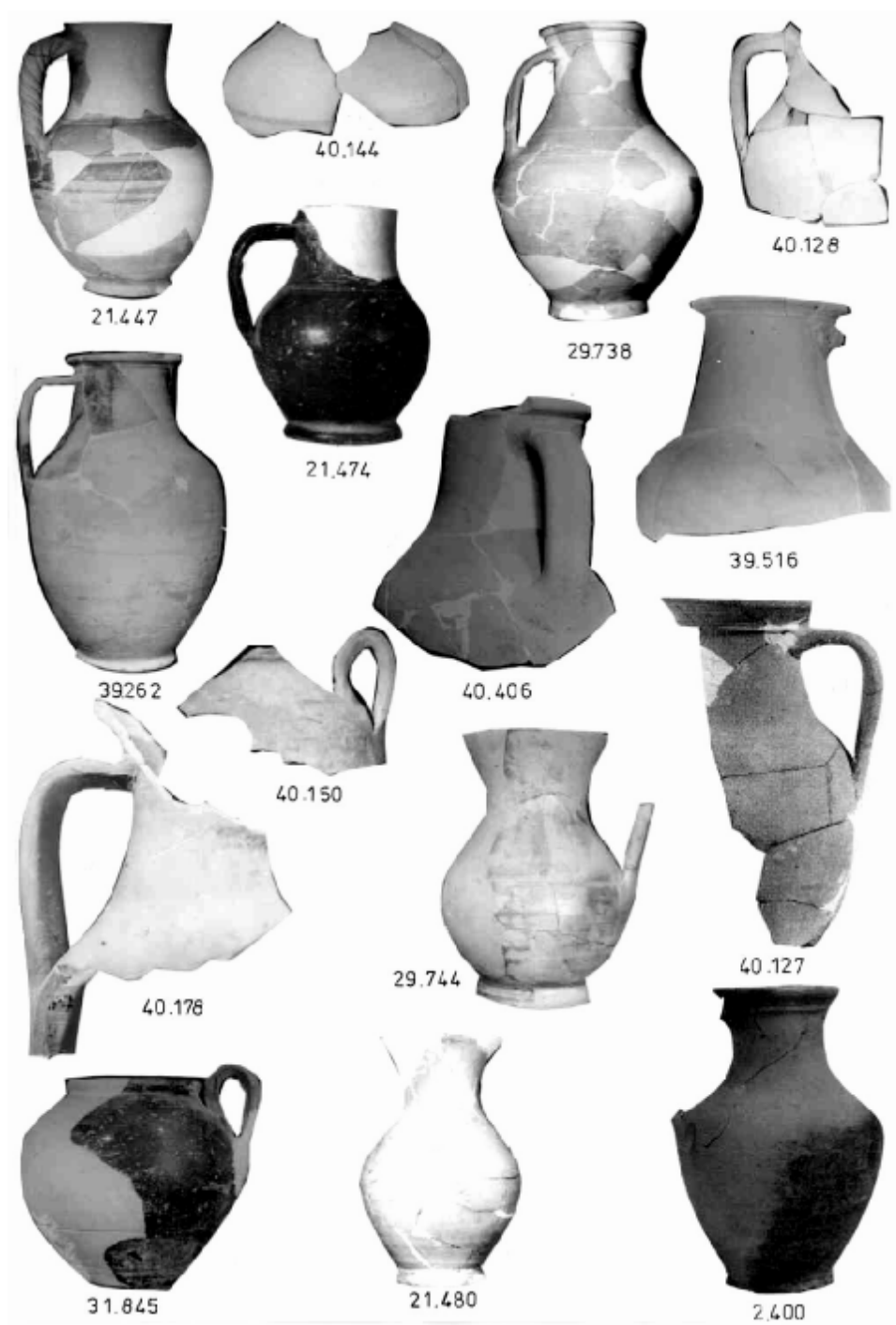
Histria IV – P. Alexandrescu, *Histria IV. La céramique d'époque archaïque et classique VIIe – IVe s.*, București, Paris, 1978.

B'Ellen.keram. – Β'Επιστημονική συνάντηση για την Ελληνιστική κεραμική (Rhodos, 1989), Athena 1990.

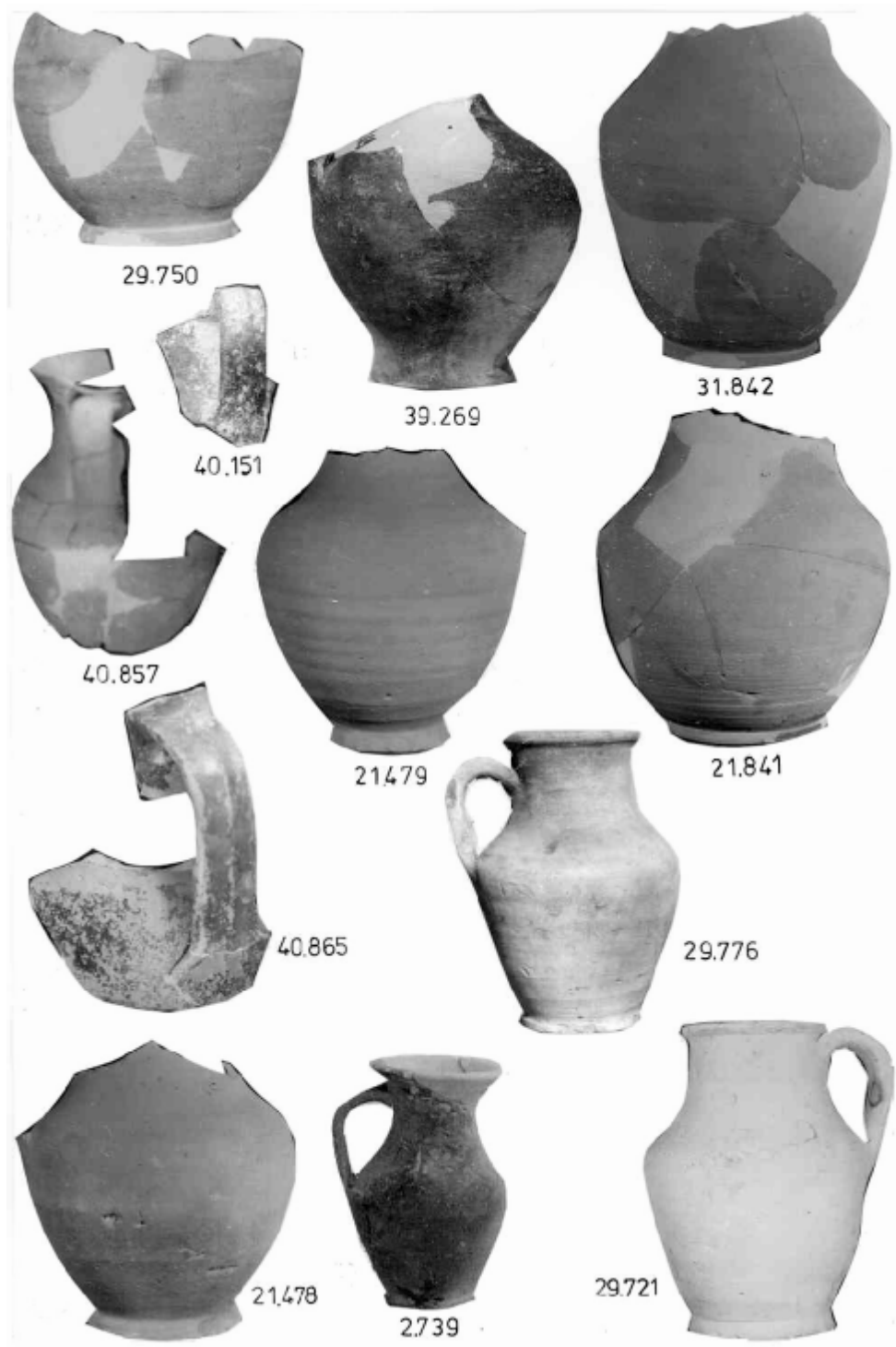
Δ'Ellen.keram. – Δ' Επιστημονική συνάντηση για την Ελληνιστική κεραμική, Athena, 1997.

Ε'Ellen.keram. – Ε'Επιστημονική συνάντηση για την Ελληνιστική κεραμική, Athena, 2000.

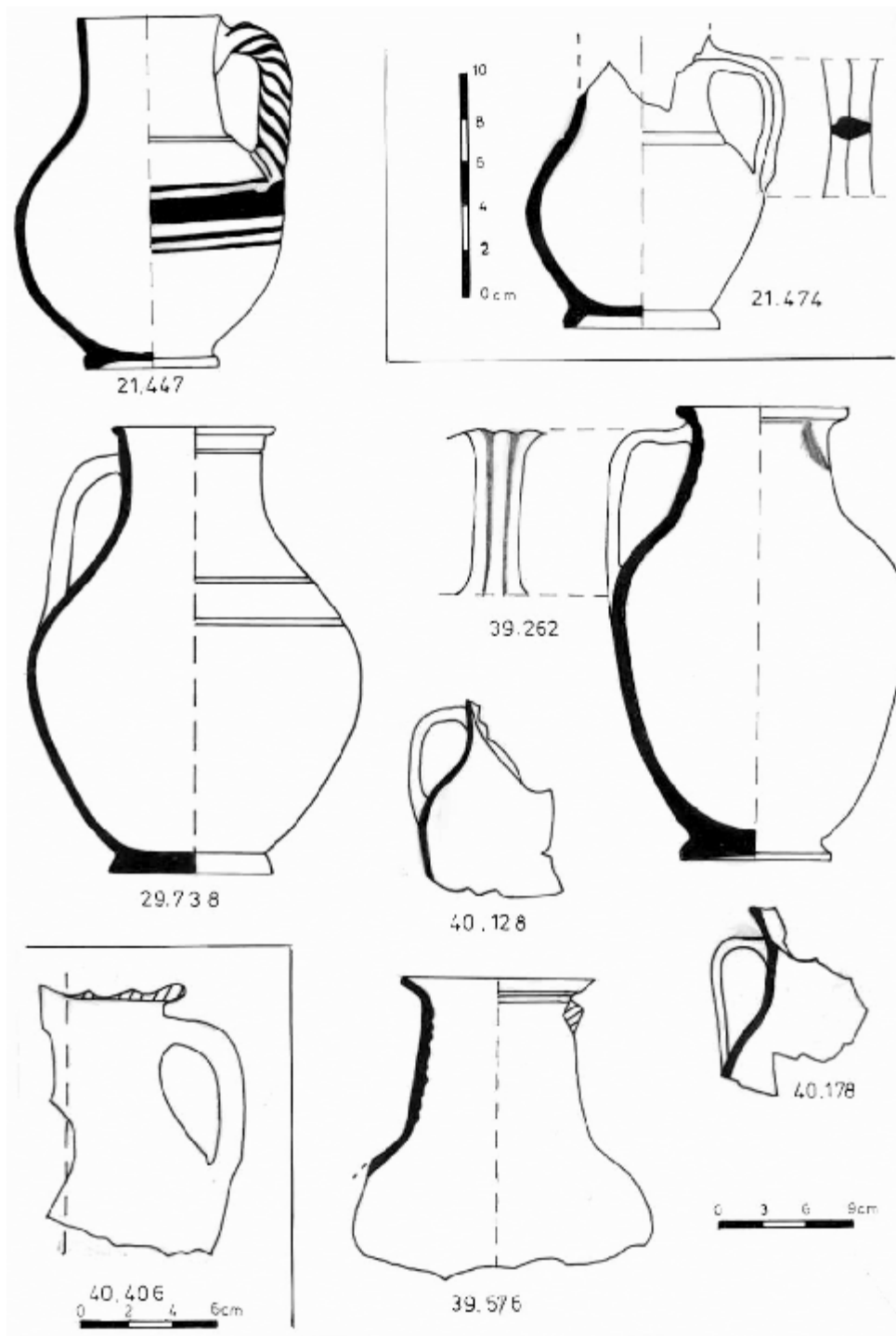
* Ștampilele s-au aflat toate la -0,45 m (față de -0,60 m, adâncimea la care s-a aflat vasul).

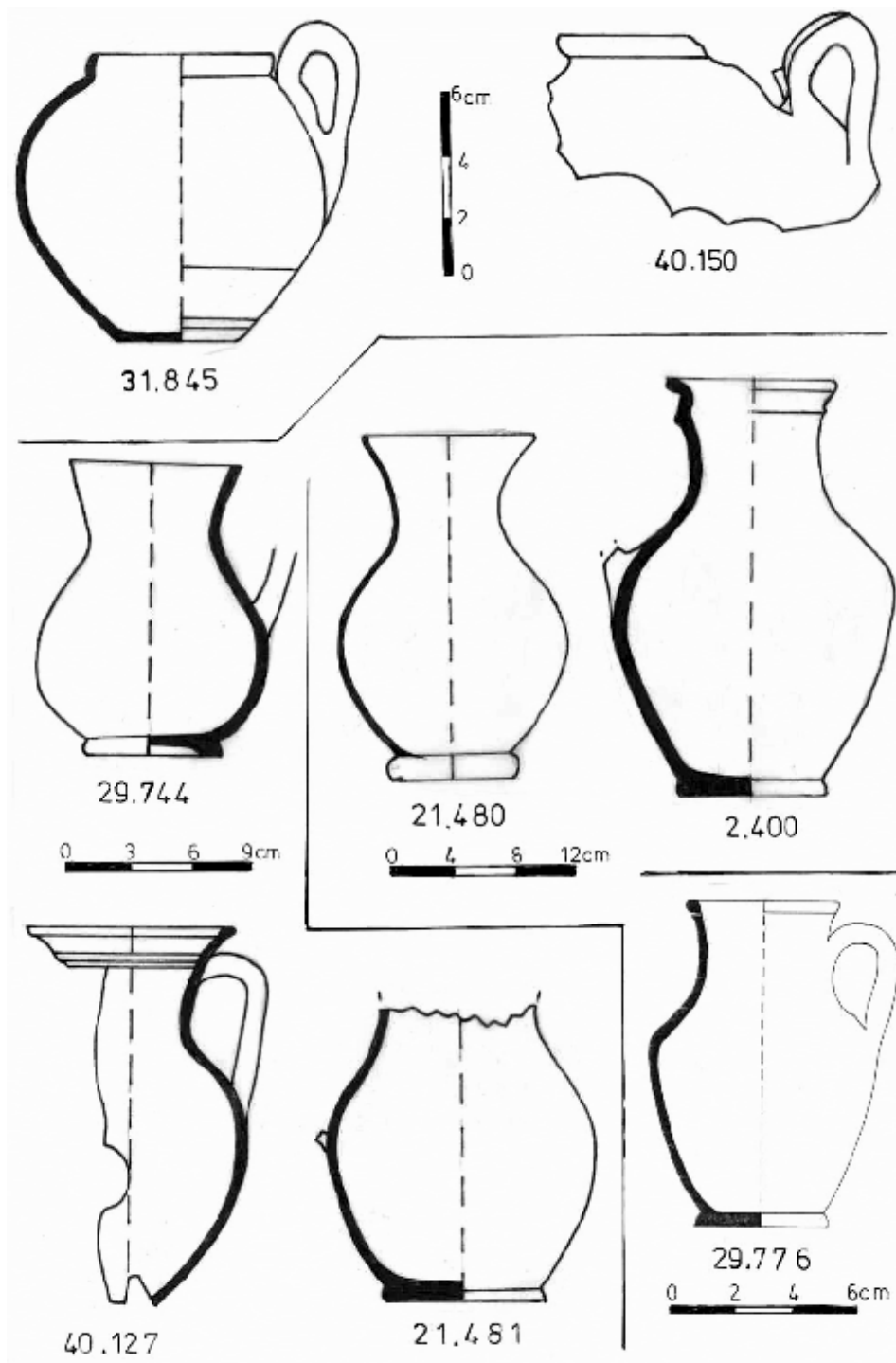
PL I

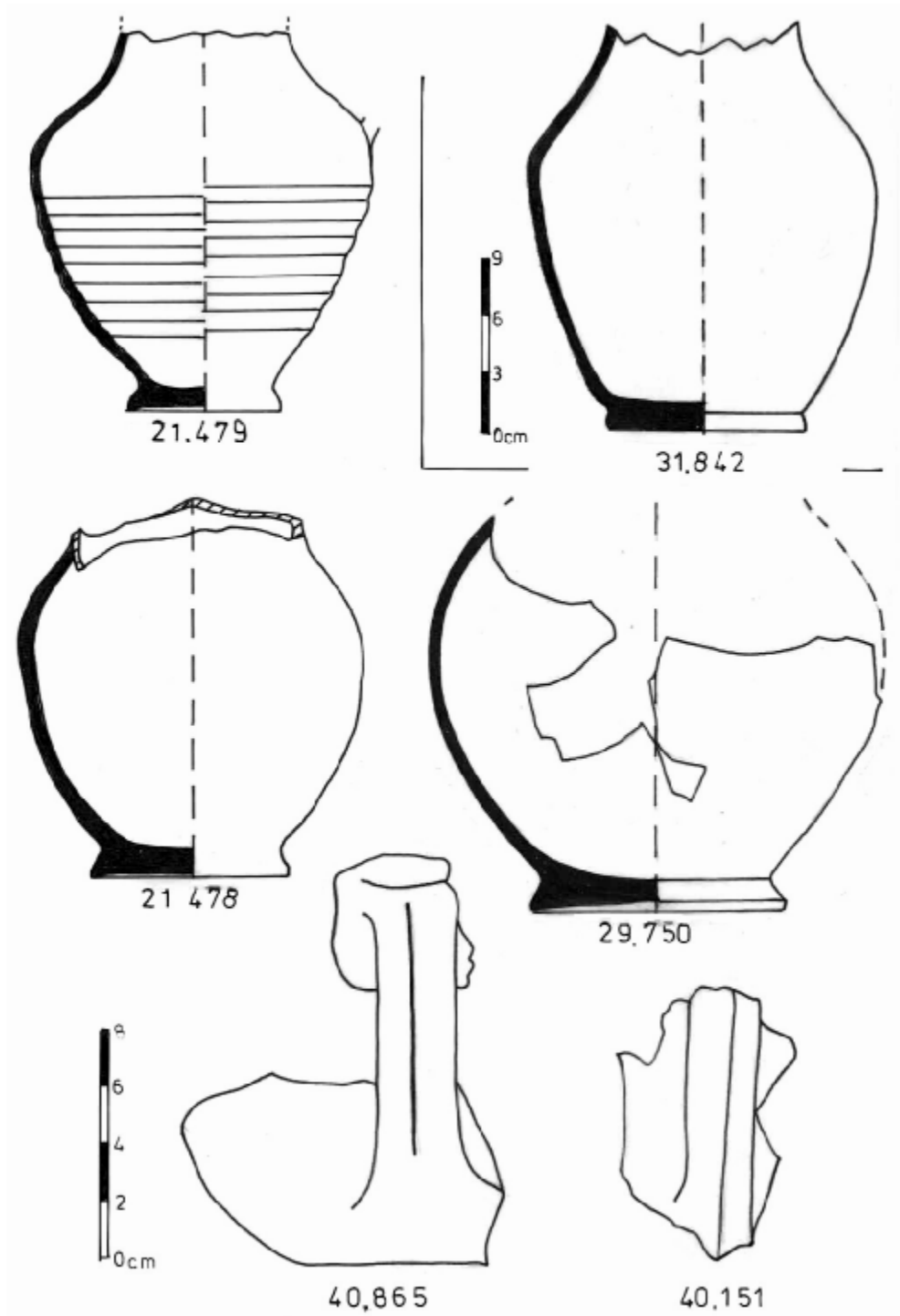
Pl. II

Pl. III

Pl. IV

Pl. V

**LA CÉRAMIQUE GRECQUE D'USAGE MÉNAGER DU SITE D'ALBEȘTI
(DÉP. DE CONSTANTZA): LES CRUCHES**

Résumé

Les cruches constituent une catégorie bien représentée dans les découvertes du site d'époque hellénistique d'Albești. Selon les détails de forme du corps et du col des vases, on essaie de faire leur classification en plusieurs types: I – cruches à corps globulaire et col cylindrique droit; II – cruches à corps bitronconique et col à profil concave; III – cruches à corps ovoïdale et col cylindrique; IV – cruches à corps globuleux et anse surélevée; V – cruches à corps bitronconique et col évasé; VI – cruches à corps tronconique et col à profil concave; VII – cruches à corps tronconique; VIII – *alia*.

Les plus nombreux sont les exemplaires du type III; les types I et VI comptent 3 exemplaires pour chacun; les types IV, V, et VII – 2 exemplaires pour chacun; le type II est représenté par un seul exemplaire.

Les pièces s'encadrent, généralement, dans les limites du IIIe s. av. J.-C. Il est possible que les vases du type I aient une datation plus récente, entre la seconde moitié ou bien la fin du IVe s. av. J.-C. et le début du IIIe s. av. J.-C. Les formes les plus tardives semblent appartenir aux cruches à corps tronconique. Le fait d'avoir trouvé des exemplaires de typologie différente dans les mêmes contextes prouve justement leur contemporanéité.

La plupart des récipients se datent par des estampilles d'Héraclée du Pont – groupe IV, Thasos – de la première moitié du IIIe s. av. J.-C. et Sinope – les groupes IV et surtout V.